

O b s a h tohoto čísla:

Změny v Moskvě - změny v Praze? /Rudolf Slánský/

Dopis Vlastimile Tesařové /Petr Uhl/

Odpověď Petru Uhlovi /Vlastimila Tesařová/

Rudolf Slánský

Z m ě n y v M o s k v ě - z m ě n y v P r a z e ?

I.

S nástupem M. Gorbačova skončilo v Sovětském svazu dlouhé období konzervativní nehybnosti, příznačné pro vlády jeho předchůdců. Rozchod se starou politikou vůbec není tak samozřejmý, jak by se při pohledu zvenčí leckdy mohlo zdát. Sovětská veřejnost kdysi vítala Brežněvem prosazovanou stabilizaci systému. Měla už dost revoluce, stalinského teroru i Chruščevových nekonečných improvizací, které jítřily lidi a popuzovaly aparáty. Za Brežněva mohla poprvé okusit konzumní způsob života podložený rostoucí životní úrovní.

Brežněvova stabilita byla však stabilitou konzervativní. Konzervativní nikoli ovšem ve smyslu ctění tradičních hodnot, ale snahou nikdy nic a nikoho neměnit. Stabilita se proto zanedlouho musela změnit v stagnaci a stagnace v zahívání, takže se nepodařilo zajistit ani stálost rozvoje SSSR ani zvyšování životní úrovně. Zaostávání za Západem bylo stále zřetelnější. Stranický, vládní, vojenský a bezpečnostní aparát, průmyslové a teritoriální komplexy uplatňovaly především vlastní zájmy, často bez ohledu na zájmy celku. Stárneoucí vedení bylo proti tomuto trendu bezmocné a nedokázalo mu účelně čelit.

V sovětské politice se prosazovaly cíle a úkoly, které z dlouhodobého hlediska nebyly podloženy reálnou silou sovětského státu a které odčerpávaly zejména do vojenské oblasti prostředky, které pak chyběly ekonomickému, vědeckotechnickému a sociálnímu rozvoji. Taková politika připravila Sovětský svaz o řadu někdejších spojenců a přátel a vystavila jej konfrontaci se všemi světovými velmocemi. Země prepadala apatii a s ní se epidemicky šířil alkoholismus zhoršující zdravotní stav sovětské populace. Ve svých dějinách Rusko nejednou zažilo delší či kratší období stagnace a marasmu. Za podobných okolností se vždy pozvolna krystalizovalo vědomí, že to tak nejde dál. Až za takové situace se Gorbačov mohl dostat k moci a proto - aniž podceňujeme jeho osobní schopnosti, politickou obratnost i umění trpělivě čekat na příležitost - může tak poměrně snadno dnes provádět změny v osobách i v politice.